מכרו: האונם ומפתה. נערה בתולה

חמשים כסף: ח׳ מוליה שם רע. לה

מנאתי לבתך בתולים וגו' וענשו אותו

מאה כסף וגו' (דברים כב): דיני נפשות.

דאם אמת היה שזינתה תחתיו היא בסקילה. ודיני נפשות בעינן כ"ג י לקמן

בפירקין (דף טו.): מכות. מלקות

ארבעים. טעמא דר' ישמעאל ורבנן

מפרש בגמרא (דף י.) מקראי: עיבור

החדש. בגמרא וי:ן מפרש: עיבור השנה.

שהיו ב"ד יושבין ורואין אם לריכין

לעבר מפני האביב והתהופה

כדאמרינן בגמ' [יא:] מילתיה דר' שמעון

מיפרשא בגמרא בברייתא (דף י:):

סמיכת וקנים. על רחש פר העלם

דבר של לבור: **חלילה בשלשה**.

ביבמות יליף לה בפרק מלות חלילה

(דף קת.): מיאונין. יתומה הטנה

שהשיאוה אמה ואחיה לדעתה יוצאה

בלא גט במיאון כל זמן שלא גדלה

תחתיו ובשלשה בעינן דכל דתקון רבנן

כעין דאורייתא תקון ומיאונין דרבנן

דמדאורייתא אפילו מיאון לא בעיא דאין קדושי קטנה כלום אלא אם כן

קדשה אביה דכתיב (דברים כב) את

בתי נתתי לחיש הזה: נטע רבעי.

אם בא לחללו על המעות וכן מעשר

שני: שחין דמיהן ידועין. כגון פירות

והרקיבו שאין להם שער בשוק:

וההקדשות. הבא לפדותן לריך שלשה

לשומן: הערכין המטלטלין. בגמרא

(דף יד:) מפרש: אחד מהם כהן.

דכתיב כהן בפרשה כערכך הכהן

וגו' (ויקרא כו): והקרקעות. של הקדש לריך ט' והעשירי כהן לשומן

אם בא לפדותן. בגמ' (דף טו.) מפרש

ויליף להו מקראי: ואדם. הבא לפדות

עלמו מיד הקדש לריך עשרה לשומו.

ובגמרא (שם) פריך אדם מי קדיש:

דיני נפשות בעשרים ושלשה. לקמן

יליף לה במתני': הרובע והנרבע.

שור שרבע חשה ובהמה שנרבעת

לאיש נידונית הבהמה ליסקל: בכ"ג.

כאדם הרובע דאיתקוש להדדי

ש והרגת את האשה ואת הבהמה

בהמה היינו רובע ואיתקוש בהמה

לאשה מה אשה בכ"ג אף בהמה בכ"ג:

ואומר ואת הבהמה תהרוגו. בנרבע

דיני ממונות בשלשה פרק ראשון סנהדרין

דיבר ממונות בשלשה. בגמ' [ג:] ילפינן להו: גוילות. כופר בפקדון דמששלח בו יד הוי גולן וכן החוטף מיד חבירו הוי גולן כגון ויגוול את א מיי פ״ה מהלסית החנים מיד המלרי (שמואל ב כג) אבל לוה ולא שילם לא מיקרי גזלן דמלוה להולאה ניתנה: וחבלות. החובל בחבירו חייב בחמשה דברים כדאמרינן בבבא קמא (פד.) ואיש כי יתן מום בעמיתו וגו' כן יעשה לו וְוּקרא כדן בממון. ובגמ' וְע״בן פריך היינו דיני ממונות: נוק. דשור המועד או אדם שהזיקו. ובגמ' [ג.] פריך היינו חבלות: **חשלומי כפל.** דגניבה שנמלא בידו דכתיב (שמות כב) אם המלא תמלא בידו וגו': ו**חשלומי ארבעה**



ממונות "בשלשה יגזילות וחבלות בשלשה נזק וחצי נזק תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה בשלשה יהאונם והמפתה והמוציא שם רט בשלשה דברי ר"מ וחכמים אומרים ימוציא שם רע בעשרים ושלשה מפני שיש בו דיני נפשות שהמכות בשלשה משום רבי ישמעאל אמרו בעשרים ושלשה יעיבור החדש בשלשה עיבור השנה בשלשה דברי ר"מ רבן שמעון בן גמליאל אומר יבשלשה מתחילין ובחמשה נושאין ונותנין

וגומרין בשבעה ואם גמרו בג' מעוברת: מסמיכת זקנים מועריפת עגלה בשלשה דברי ר' סשמעון ר' יהודה אומר "בחמשה ה'החליצה והמיאונין בשלשה יבועין בשלשה שני שאין דמיו ידועין בשלשה יההקדשות בשלשה יהערכין המטלטלים בשלשה ר' יהודה אומר אחד מהן כהן "יוהקרקעות "תשעה וכהן "ואדם כיוצא בהן ידיני נפשות בעשרים" ושלשה בהרובע והגרבע בעשרים ושלשה שנאמר יוהרגת את האשה ואת הבהמה ואומר יואת הבהמה תהרוגו ישור הנסקל בעשרים ושלשה שנאמר יהשור יסקל וגם בעליו יומת ייכמיתת בעלים כך מיתת השור ייהואב והארי הדוב והנמר והברדלם והנחש מיתתן בעשרים ושלשה ירבי אליעזר אומר כל הקודם להורגן זכה רבי עקיבא אומר מיתתן בעשרים ושלשה: יאין "דנין לא את השבט ולא את נביא השקר ולא את כהן גדול אלא על פי בית דין של שבעים ואחד ייואין מוציאין ילמלחמת הרשות אלא על פי בית דין של שבעים ואחד אין ©מוסיפין ©על העיר ועל העזרות אלא על פי בית דין של שבעים ואחר אין עושין סנהדריות לשבמים אלא על פי בית דין של שבעים ואחד יאין עושין עיר הנדחת אלא על פי בית דין של שבעים ואחד יאין עושין עיר הנדחת בספר ולא שלש אבל עושין אחת או שתים שמנהדרין גדולה היתה של שבעים ואחד וקטנה של עשרים ושלשה מנין לגדולה שהיא של שבעים ואחד שנאמר יאספה לי שבעים איש מזקני ישראל ומשה על גביהן ר' יהודה אומר שבעים יומנין לקטנה שהיא של עשרים ושלשה שנאמר יושפטו העדה והצילו העדה עדה שופטת ועדה מצלת הרי כאן עשרים ומנין לעדה שהיא עשרה שנאמר יעד מתי לעדה הרעה הזאת יצאו יהושע וכלב ומנין להביא עוד שלשה ממשמע שנאמר ילא תהיה אחרי רבים לרעות שומע אני שאהיה עמהם לטובה אם כן למה נאמר אחרי רבים להטות לא כהטייתך לטובה הטייתך לרעה הטייתך לטובה על פי אחד יהטייתך לרעה על פי שנים

כתיב: שור הנסקל. שנגח חדם ומת: כמיתת בעלים. אם היה נידוז בחיוב מיתת בית דין דבעי עשרים ושלשה כך מיתת השור דהאי בעליו יומת קרא יחירא להך דרשה ולא דנתחייב קטלא כדמפרש טעמא בגמי (שם): **הואב והארי כו'**. שהמיתו אדם ונידונין בסקילה כשור דאמרינן בב"ק אחד שור ואחד כו' בשור שנגח את הפרה (דף נד:)^{ש)}: **ברדלם.** שחיה היא: ואין דנין לא את השבע. פירובו של שבע שעבדו ע"ו במויד: נביא השקר. בחנק. בגמ" (דף מז.) בעי מנלן דבעי שבעים ואחד: במלחמת הרשות. כל מלחמה קרי רשות לבד ממלחמת יהושע שהיתה לכבוש את ארך ישראל: על העיר. ירושלים: סנהדריות. שהיו מושיבים סנהדרי קטנה של כ"ג בכל עיר ועיר כדכתיב (דברים טו) תתן לך בכל שעריך ולריכין בית דין הגדול שבלשכת הגזית ללאת ולהושיבם וכו"⁽¹⁾ יליף בגמ' (דף טוב): בספר. כרך המבדיל בין ישראל לנכרים ובלע"ז מרק"א. ובגמרא (שם) מפרש טעמא: **עדה שופטת**. עשרה מחייבין: ו**עדה מללת**. עשרה מזכין. אשמעינן קרא דלריך עשרים שאם יחלקו יהיו עשרה מחייבין ועשרה מזכין: **לעדה הרעה**. במרגלים כחיב: **לרעות**. אם הרוב מחייבין לא חלך אחריהם להרוג: **שומע אני.** דלטובה לזכות הלך אחריהן שאפי' מיעוט המזכים ורבים המחייבין כחיב לא תהיה אחרי רבים לרעות אם כן למה נאמר אחרי רבים להטות משום זכות לא איצטריך ליה אלא אפילו לחייב הלך אחריהן: **לא כהטייח**ך. אחרי רבים לזכות אני אומר לך לנטות אחרי רבים לחובה אלא לזכות על פי אחד אפילו אין יתירין מזכין על המחייבין אלא אחד זכה אבל לחובה עד שיהו מחייבין עודפין על המזכין שנים והכי קאמר לא תהיה אחרי רבים לרעות על פי אחד אבל אחרי רבים בשנים אפי׳ לרעות. הלכך על כרחך כ"ב בעינן דבציר מעשרה מזכין ליכא למימר דהא כתיב והצילו העדה וחו לא משכחת חובה בציר מי"ב:

ל) [לקמן ט. פו:],ל) [לקמן ג: יבמות קא:], ג) עי׳ תוספות לחמן יד. ד"ה ועריפת, ד) [ביבמות כ) יבמות קל: קו:, ו) נעי וחמשה. דשור או שה שטבחו או מוספות לקמן יד: ד"ה נטע], ז) מגילה כג:, ה) [עי' תוספות ערכין יט: ד"ה או דילמא ותוספות מגילה כג: ד"ה עשרה], ע) ולקמן עט:ן ב"ק מד:, י) שם טו:, כ) לקמן טו:, () [לקמן יח:], מ) לקמן כ:, () [הא דלא קחשר נמי זהו ממרא והשחאת סוטה תוקפות קוטה ז: ד"ה מה להלן], **מ**) [לקמן יד: סוטה מה.] שבועות יד., **ע**) [עי מוספות שבועות טו. ד״ה שאין וכו׳ ותוספות זבחים לג. ד"ה וליעבד], בי [ממורה ח.], בי לקמן נמנונים נוגן שם לקמן די רש"י המוליא שם רע וחכמים שייכין לכחן, ר) [ל"ל כדלקמן במתניתין], ש) [הר"מ כתב שוהו דיבור חדשן, ס) ועיין תוי"ט], **ה'**) [עי' היטב ברש"י לקמן טו: ד"ה ברדלם וכו׳ ובמה שהשיגו עליו מוס' שם ד"ה והברדלס], ב) עי' רש"א, ג) בס"א: וכולה, ד) נ"ל והא. ר"מ,

> תורה אור השלם ו. ואשה אשר תקרב אל בל בהמה לרבעה אתה וְהָרַגְתָּ אֶת הָאִשָּׁה וְאֶר מוֹת רְּבֵּניהָם בְּּם: ויקרא כ טז דְמֵיהֶם בְּּם: ויקרא כ טז 2. וְאִישׁ אֲשֶׁר יִתַּן שְׁכָבְתוֹ בִּבְהֵמָה מוֹת יוּמֶת וְאֶת הַבְּהֵמְה תַּהְרֹגוּ: ויקרא כ טו 3. וְאָם שוֹר נַגָּח הוּא בּרְעָלִי שִׁלְשׁם וְהוּעֵד בִּבְעָלָיו וְלֹא יִשְׁמְרֶנוּ וְהַמִית אִישׁ אוֹ אִשְׁה וְהַמִית אִישׁ אוֹ אִשְׁה הַשּׁוֹר יִסְּקֵל וְגַם בְּעָלְיו ַּוּשׁװּ יִּשְׁבֶּעְ וְגָּם בְּּעְּכְיּוּ יוּמְת: שמות כא כט 4. וַיֹּאמֶר יְיָּ אֶל מֹשֶׁה אֶסְפָּה לִּי שִׁבְעִים אִישׁ אָטְבָּוּז יִּיְשְׁרָאֵל אֲשֶׁר יָדִעְתָּ כִּי הַם זִקְנֵי הָעָם יָדִעְתָּ כִּי הֵם זִקְנֵי הָעָם יָנְיְּיָנְ בִּינִיבּ יְּיְוְיֵּ וְשׁטְרָיוּ וְלְקַחְתָּ אֹתָם אֶל אֹהֶל מוֹעֵד וְהִתְיַצְבוּ שָׁם במדבר יא טז עמַר: בַּיְּקְּ 5. וְשָׁפְּטוּ הָעֵדָה בֵּין הַמַּכָּה וּבֵין גֹאֵל הַדָּם עָל המשפטים וְהַצִּילוּ הָעֵרָה אֶת הָרֹצֵחַ וְהִצִּילוּ הָנֶדְה אֶת הָרְצֵחַ מִיֵּד גֹאֵל הַדְּם וְהַשִּׁיבוּ אֹתוֹ הָעֵרָה אֶל עִיר מקלטו אשר נס שמה הָּלְּלֶטּוֹ הָנָשׁוֹ בְּט שְּׁבְּּוּזְ רְנָשׁב בָּהּ עֵד מוֹת הַכּּהֵן הַגָּרל אֲשֶׁר מְשַׁח אֹתוֹ בְשֶׁמֶן הַקְּרֶשׁ:

6. עַד מָתַי לְעַדָה הָרֶעָה הַזֹּאַת אֲשֶׁר הַמְּה מַלְּינִים עָלְי אֶת תְּלְנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הַמָּה מַלִּינִים עָלַי שְׁמָעְתִּי:

7. לא תִהְיֵה אֲחֲרֵי רַבְּים לְרָעת וְלֹא תַעֲנֶה עַל רָב לְנָטֹת אַחֲרֵי רַבִּים לְנָטֹת אַחֲרֵי רַבִּים שמות כג ב להטת:

> לעזי רש"י מרק״א. גבול, סְפֵּר.

דיבי ממונות בשלשה. אחר ששנה דינים בתלתא בבי משמיענו בכמה דנין אותם ייהא דלא תנא כופר ושלשים של עבד כדתנן שאר קנסות י"מ משום דשור מיתתו בכ"ג ובזמן שהשור בסהילה בעלים משלמיו כופר ושלשים של עבד (ב"ק דף מג.) ודלא כר"א דמחייב ע"פ עד אחד וע"פ הבעלים בפרק ארבעה וחמשה (שם מא:) ואין נראה דהא איכא אמוראי התם דסברי דאפי' ר' עקיבא דריש אם כופר לרבות שלא בכוונה ונראה לר"ת דכופר ול' של עבד הוי בכלל חבלות אי נמי תנא ושייר הני ושייר נמי יציאת עבד בראשי אברים דקנסא הוא ובעי נמי ג' מומחין וללישנא קמא לא חשיב הא שייר דאיכ׳ למימר דפשיטא ליה דהוי מכלל חבלות אי נמי התנא לא איירי אלא בממון הניתן מיד ליד:

מוסף רש"י

והמוציא שם רע. לא מלאתי לבתך בתולים ובא כתובתה להורגה. שאינו מביא נודים קאתי לא אמר ר"מ בשלשה בו דיני נפשות. קס"ל דהכי קאמרי משום דאיכא מוליא שם רע דשייך בה דיני פשות, וכגון שמביא עדים, ובגמרא פרכינן וכי יש בו דיני נפשות מאי הוי, השתא הא לאו דיני נפשות הוא דליכא עדים (חוח). סמיכת וקנים. על ראש פר העדה לקמן ג:). והקרקעות. של הקדש הכל לפדותן, לריך עשרה ולחד מהן כהן (מגילה כג:). ואדם. לס כל לפדות (לפטור עלמו. נ״ח) מיד הקדש (שם). על העיר. על ירושלים, ולריך .(:די לקמן יד:).

רבינו חננאל

ריני ממונות בשלשה וחבלות גזילות בשלשה כו׳. אוקמה (רב בהו) [ר׳ אבהו] למתני׳ הכי דיני ממונות בשלשה ומה הן גזילות וחבלות הן שצריכין ג' מומחין כדכתיב בעסק גזילות בענין השומרין ג' אלהים

עין משפט

נר מצוה

עשין לו טוש"ע ח"מ סימן ג סעיף א:

בה מייי שם הלכה ד: ה ו מיי׳ שם הלכה ו: ל ז מיי׳ שם הלכה ז ופ״ד

מהלכות קידוש החדש הל' ט והלכה י: מעשה הקרבנות הל' י' ופ"ד מהל' סנהדרין הלכה ג׳ סמג עשין לד וסי׳ קפג: ח ט מיי' פ״ה מהלכות

סנהדרין הלכה ה: מ י מיי׳ פ״ד מהלכות יבום הל' ה חמנ נושיו נד טוש"ע אה"ע סימן קסט סעיף א: י ב מיי׳ פ״ט מהלכות

מעשר שני הלכה ו: יא ל מיי׳ פ״ד מהלכות מעשר שני הלכה כ: מהל' ערכין הל' ב: יג פצקר מיי׳ פ״ה מהל׳ סנהדרין הל׳ ב: ש מיי׳ שם הלכה א:

עכו"ם הלכה םנהדריו הלכה ג: יז ב מייי שם וכ הלכה ג:

מו ת מיי פ"ד מהלי

יח ג מיי׳ שם פ״ח הלכה